

Laisvė ir Teisingumas

RINKIMŲ PROGRAMOS METMENYS

2024-tieji metai – didžiulio demokratijos iššūkio ir teisingo pasirinkimo Lietuvai metai. Kuriuo keliu pasuks Lietuva, kokias vertybes gins ir puoselės Europos Sąjunga, Lietuvos žmonės spęs trejuose rinkimuose – *Lietuvos Respublikos Prezidento, Europos Parlamento ir Lietuvos Respublikos Seimo*. Didelės svarbos Lietuvos ateičiai turės ir būsimasis referendumas dėl daugybinės pilietybės. Tai reikalauja iš Lietuvos politinių partijų strateginio mąstymo, pilietiškumo ir kartu kompleksiško požiūrio į Lietuvos ir visos Europos Sąjungos raidą.

Šiandien pasaulis ir Lietuva susiduria su neeiliniais iššūkiais, todėl privalome imtis ryžtingų, principinių sprendimų. Visiškai Lietuvos kaimynystėje vykstantis grobikiškas karas reikalauja papildomų pastangų ir resursų saugumo Europoje užtikrinimui, prioritetų permąstymui.

Laisvė ir Teisingumas yra politinė partija, siekianti šalies ir joje gyvenančiųjų asmenų saugumo, ekonominio klestėjimo, teisingumo, gyvenimo kokybės, europinės integracijos gilinimo.

Laisvė ir Teisingumas savo politinę veiklą grindžia demokratijos ir liberalizmo principais. Mes remiamės krikščioniškoje kultūroje susiformavusia asmens ir bendrojo gėrio samprata, tiesos ir moralės supratimu. Pagrindinė mūsų vertybė yra individo laisvė, paremta asmens atsakomybe, atsakomybe bendruomenei, savo šaliai, bendru veikimu transatlantinėje bendrijoje. Ši laisvė yra esminė prielaida kurti žmonių ir šalies gerovę, užtikrinti saugumą ir nepriklausomybę.

Laisvė ir Teisingumas yra pasiryžusi ir pasirengusi veikti, reikšmingai prisidėdama prie pastangų vienijant tautą, turi aiškų tikslą ir artimiausių bei ilgalaikių veiksmų viziją. Mums rūpi piliečiai ir jų reikalai. Siekiame Lietuvos, kuri būtų laisva, demokratiška, pagarbi, saugi ir garbingai įsitvirtinusi Europos Sąjungoje.

Mūsų tikslas – laisvos, išsilavinusios ir konkurencingos, teisingos ir ekonomiškai bei socialiai pažangios Lietuvos kūrimas.

Mūsų teikiamas artimiausių veiksmų planas – užtikrinti žmonių saugumą ir tinkamą krašto gynybą, didėjančias žmonių pajamas ir tinkamą pagalbą sveikatos priežiūros srityje, reikiamą paramą verslui, individualiai veiklai, sveikatos ir socialiniam sektoriams, skirti didesnę dėmesį švietimui ir mokslui, valstybės ir savivaldybių paslaugų skaitmenizavimui, būtinų finansinių ir materialinių rezervų planavimui ir kaupimui.

Ilgalaikių veiksmų prioritetas – ryžtingas socialinės atskirties mažinimas, švietimo sektoriaus kokybinė pažanga, ekonomikos efektyvumo prielaidų stiprinimas, gyvenamosios aplinkos gerinimas, šalies ir žmonių saugumo užtikrinimas, europinės integracijos gilinimas.

Laisvė ir Teisingumas ir toliau lieka ištikima savo principinei nuostatai –

LAISVAS ŽMOGUS – ATVIRA VISUOMENĖ – STIPRI VALSTYBĖ –
VIENINGA EUROPA

Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimai

Lietuvos Respublikos Prezidentas yra politinis valstybės lyderis, pasaulio akyse įkūnijantis Lietuvos vaizdą ir supratimą apie šalį ir jos žmones. Lyderis, kuriuo pasitiki Lietuvos piliečiai. **Laisvė ir Teisingumas** Respublikos Prezidento rinkimuose sieks vienodai lygaus teisingumo visiems, lyderystės įstatymo leidybos iniciatyvose, atsakingo požiūrio formuojant Vyriausybę ir skiriant teisėjus, prokurorus bei pareigūnus. **Laisvė ir Teisingumas** ypač pabrėžia Respublikos Prezidento vaidmenį formuojant ir įgyvendinant užsienio politiką ir skiriant diplomatus, atstovaujant valstybę ir jos institucijas.

Respublikos Prezidentas yra Vyriausiasis valstybės ginkluotųjų pajėgų vadas, Valstybės gynybos tarybos vadovas, todėl Respublikos Prezidento vaidmuo valstybės gynybos ir saugumo politikoje yra išskirtinis. Respublikos Prezidentas turi būti iniciatorius ir lyderis dar sparčiau ir platesne apimtimi stiprinant Lietuvos valstybės specialiąsias pajėgas, kuriant reikiamą infrastruktūrą, atnaujinant ginkluotę, plečiant ir gilinant bendradarbiavimą NATO, siekiant efektyvesnės bendros sąjungininkų veiklos, stiprinant rytinį NATO sparną. Krašto gynybos kontekste ypač aktualus tampa valstybės sienų, kartu sutampančių su Europos Sąjungos išorinėmis sienomis, saugumo ir apgynimo klausimai.

Visa tai persipina su vidaus politikos aspektais, tačiau Konstitucijoje įvardinta Respublikos Prezidento pareiga skaityti metinį pranešimą, teikti įstatymų projektus bei galimai juos vetuoti, skirti į pareigas atsakingus asmenis suteikia Respublikos Prezidentui didžiules galias veikti ir vidaus politikoje. **Laisvė ir Teisingumas** mato konstitucinį Respublikos Prezidento vaidmenį siekiant lygių teisių, aukštesnės gerovės, didesnio socialinio teisingumo visiems Lietuvos gyventojams, taip pat aktyviai veikiant krašto gynybos formavimo ir įgyvendinimo politikoje. **Laisvė ir Teisingumas** yra už Respublikos Prezidentą, pasisakančią už atsakingą ir veiksmingą valstybę.

Daugeliui Lietuvos piliečių Respublikos Prezidentas yra demokratijos, nešališkumo ir teisingumo garantas. Būtinai didesnis Respublikos Prezidento dėmesys visuomenės savijautai, esamoms ir gresiančioms problemoms. Respublikos Prezidento pozicija remiant tautiškumo puoselėjimą, atidą tradicijoms, kultūros plėtrai, žmogaus teisėms yra artima **Laisvės ir Teisingumo** nuostatoms. Remiame Respublikos Prezidento veiksmus, didinančius socialinį jautrumą, stiprinančius švietimo politiką, aplinkos apsaugą.

Europos Parlamento rinkimai

Laisvė ir Teisingumas yra įsitikinusi, kad stipri Lietuva – tai stipri Europos Sąjunga. Todėl, siekdami stipresnės Lietuvos mes dedame pastangas, kad Europa taptų stipresnė, kad kartu apgintume savo šalis-nares, savo žmones, atsižvelgiant į tai, ką kiekviena šalis gali įnešti į bendro reikalo stiprinimą. Europa turi būti stipresnė tam, kad galėtume solidariai ginti savo vertybes ir interesus. Europos Sąjunga, o kartu ir Lietuva, turi stiprinti savo saugumo politiką, ekonominę galią, didinti pasaulinį vaidmenį. Saugesnė, stipresnė, turtingesnė ir labiau integruota Europa bus naudinga tik tada, kai ji akivaizdžiai gerins kiekvieno Europos piliečio gyvenimą.

Lietuva ir visa Europos Sąjunga yra atsakingos už ateities sprendimus. Technologijų pokytis ir įsivyravimas, į gyvenimo kasdienybę įeinantis dirbtinis intelektas, klimato kaita, prastėjanti aplinkos būklė, poreikis pereiti prie alternatyvios energijos verčia peržiūrėti aplinkosaugos ir energetikos politiką. Grobuoniškas karas, terorizmas, nelegalios migracijos srautai daro gyvenimą mažiau saugų ir mažiau užtikrintą, reikalaujantį daugiau bendrų pastangų stiprinant savo valstybių narių saugumą, auginant konkurencingumą, teisiškai ir fizinėmis priemonėmis bendrai ginat savo išorės sienas.

Laisvė ir Teisingumas įsitikinusi, jog turime reikšmingai prisidėti kurdami ir gilindami Europos Sąjungą, kuri galėtų tapti dar stipresnė šių ir būsimų iššūkių fone. Lietuva turi ir toliau stiprinti infrastruktūrą, taip pat ir saugumo infrastruktūrą, investuoti į švietimą, rodyti lyderystės pavyzdį kuriant skaitmeninę Europą, gerinančią ir darančią patogesnę gyvenimą visiems europiečiams. Kartu reikia aktyviai ginti Lietuvos nacionalinius interesus, ieškant jiems palaikymo tiek Europos Parlamente, tiek ir kitose Europos Sąjungos institucijose, aktyviai telkiant interesų grupes, randant sąjungininkų atskirų Lietuvai aktualių klausimų sprendimui.

Laisvė ir Teisingumas yra įsitikinusi, jog būtina ryžtingai keisti vangią ir neefektyvią ES paramos panaudojimo politiką. Europos Sąjungos parama yra skirta stiprinti piliečių pasitikėjimą. Regioninių ir socialinių skirtumų realus mažėjimas turėtų būti proporcingas investicijoms. Deja, stokojama viešumo, skaidrumo, parama dažnai išblaškoma po smulkiaverčius projektus. Prioritetu laikome paramos stiprinimą regionuose.

Dabartinėje finansinėje perspektyvoje Lietuvai yra svarbu atsirinkti svarbiausias sritis, kuriose ji siekia aukštos pridėamosios vertės rezultatų. Pasisakome už inovacijų, infrastruktūros plėtros, renovacijos rėmimą. Parama turėtų kurti ilgalaikę naudą, prisidėti sprendžiant demografines problemas, plečiant geriau apmokamų darbo vietų tinklą bei socialinę infrastruktūrą.

Platesnis gerosios regioninės politikos patirties, sukauptos Lietuvos savivaldybėse, panaudojimas leistų turėti efektyvesnę viešąjį transportą, mažesnes šildymo ir kitų komunalinių paslaugų kainas, atliekų tvarkymo racionalizavimą, gyvenamosios aplinkos gerinimą, parkavimo vietų, aikštelių gyvenamosiose zonose plėtrą, pirminės sveikatos apsaugos aptarnavimo kokybės gerinimą, griežtesnę ir efektyvesnę socialinę apsaugą, modernius miesto ir kaimo tvarkymo sprendimus. Regioninė politika – tai inovacijos, parama smulkiam verslui, taršios veiklos

mažinimas, transporto, energetikos tinklų plėtra, o ypač geresnės sveikatos, švietimo ir socialinės infrastruktūros veikla.

Sveikatos paslaugos, švietimas ir socialinė infrastruktūra yra sritys, kurioms **Laisvė ir Teisingumas** skirs didžiausią dėmesį ir siūlys sprendimus, atsižvelgiant į Lietuvoje vykdomas, tačiau ypač sunkiai diegiamas, šių sričių reformas. Žmonės turi matyti, kaip Europos Sąjungos regioninė politika pakeičia kiekvieną miestą, miestelį ar gyvenvietę, pagerina situaciją kiekviename gatvėje ar kiekviename kieme. Esame įsitikinę, kad tik taip kiekvienas žmogus suvoks ir pripažins Europos Sąjungos būtinumą ir artumą kiekvienam jos piliečiui. Kartu ypač svarbus yra Europos Sąjungos paramos lėšų panaudojimo skaidrumas ir efektyvumas, korupcijos ir šešėlinės ekonomikos mažinimas.

Nauji iššūkiai bei tendencijos verčia permąstyti migracijos politikos kryptis ir mastą. **Laisvė ir Teisingumas** yra įsitikinusi, kad, Europos Sąjunga ir jos valstybės-narės turi apsaugoti tuos, kuriems reikia pagalbos, investuojant į migracijos labiausiai pažeidžiamų vietų ekonomiką ir tvarų vystymąsi, kartu rūpinantis socialine integracija, švietimu. Europa taip pat turėtų remti socialinės įtraukties politiką bei pasinaudoti šių naujųjų europiečių įvairovės teikiama galimybe. Tai turėtų vykti glaudžiai bendradarbiaujant su vietos ir regionų valdžios institucijomis, taip pat su pilietinės visuomenės organizacijomis ir tinkamai finansuojant, formuojant ilgalaikio tvaraus požiūrio į migraciją principus.

Kartu būtina apsaugoti išorinę Europos Sąjungos sieną, iš bendro Europos Sąjungos biudžeto finansuojant fizinio barjero statybą, ryžtingai kovojant su nelegalia migracija, kontrabanda, drauge užtikrinant vidaus judėjimo laisvę ir Šengeno susitarimą. Būtina stiprinti Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros įgaliojimus.

Laisvė ir Teisingumas yra įsitikinusi, kad saugumo ir gynybos politika yra didžiausias šių dienų politikos prioritetas. Europos Sąjunga turi reikšmingai prisidėti prie geresnio ir saugesnio pasaulio kūrimo. Europos vaidmuo turi būti stiprinamas konfliktų prevencijos ir sprendimo, taikos kūrimo ir palaikymo srityse. Europa pasaulyje turi atrodyti stipri ir vieninga, pasirengusi kuo aktyviau dalyvauti įveikiant grėsmes saugumui. Tam būtinas veiksmingos bendros užsienio ir saugumo politikos stiprinimas, ir visų pirma, energetinio saugumo, kibernetinio saugumo ir kovos su terorizmu srityse. Tam derėtų labiau plėsti kvalifikuotos daugumos balsavimo principo šioje politikos srityje taikymą.

Laisvė ir teisingumas pasisako už aktyvią ir efektyvią Europos Sąjungos politiką atkuriant Ukrainos valstybę, įveikiant karo padarinius.

Laisvė ir Teisingumas laikosi pozicijos, jog didžiausias Lietuvos ir jos žmonių saugumo garantas yra narystė NATO, tačiau palaiko ir bendradarbiavimo iniciatyvas gynybos srityje pačios Europos sąjungos viduje. Mes ypač akcentuojame stiprų ES šalių institucijų bendradarbiavimą, kovojant su tarptautiniu terorizmu, organizuotu nusikalstamumu, nelegalia migracija. Vieningai būtina veikti ir kitose itin svarbiose srityse – pirmiausia siekiant bendro kibernetinio saugumo, apsisaugant nuo kišimosi į demokratinius rinkimus, melagingų žinių sklaidimą, duomenų apsaugą.

Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai

Lietuva laukia Seimo rinkimų. Jau daugiau nei tris dešimtmečius kuriame valstybę ir demokratiją, kurios teikia laisvę, nepriklausomybę, krikščionišką tiesos ir moralės sampratą, pamatą tautinių vertybių puoselėjimui, gyvenimo gerovei ir saugumui, aplinkos tvarumui.

Tačiau kelias, kuriuo einame, kryptis, kuria manome judą, yra brėžiama Seimo valdančiosios daugumos. Ir ne visada šis kelias Lietuvai yra pats tinkamiausias. **Laisvė ir Teisingumas** yra įsitikinusi, kad šie Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai turi iš esmės pakeisti ir būtinai pakeis susiklosčiusią ydingą situaciją, kai valdančios partijos desperatiškai bando nevykusiomis reformų iniciatyvomis, bendravimo arogancija, nuviliančiomis pirmalaikių rinkimų manipuliacijomis pridengti nesugebėjimą valdyti valstybę. Vienu paskui kitą einančiu skandalu bandoma pridengti eilinį skandalą, į kurį įsipainioja valdančiųjų atstovai.

Vadinamosios reformos nepagerino nei švietimo, nei sveikatos sektorių veiklos, sujaukė valstybės tarnybą, sukūrė nepakeliamą mokestinę aplinką savarankiškai dirbantiems, NPD didinimo pasekmės, perkeltos tiesiai darbdaviams, lems nedarbo augimą.

Laisvė ir Teisingumas iš esmės nepritaria tokiai socialiai nejautriai, netoliaregiškai ir netvariai politikai, pažeidžiančiai piliečių, mokančių mokesčius, teises gauti laiku ir tinkamos kokybės viešąsias paslaugas, būti užtikrintiems dėl savo vaikų švietimo ir visos visuomenės saugumo ir sveikatos.

Laisvė ir Teisingumas siekia asmens ir valstybės pastangų harmonijos. Lietuvos valstybė pačia savo prigimtimi yra įpareigota ir įsipareigojusi saugoti krašto vientisumą, sienų neliečiamybę, garantuoti žmonių, jų turto ir visos valstybės saugumą, visuomenės raidą, sveikatos stiprinimą, švietimo plėtrą, aplinkos tausojamą ir tvarų naudojimą.

Laisvė ir Teisingumas yra įsitikinusi, jog valstybė yra skirta žmonėms, jog ji yra sukurta stiprinti jų laisvę ir bendromis pastangomis auginti gerovę. Laisvas nuo bauginimo ir spaudimo, laisvas klysti ir taisyti savo klaidas žmogus gali atskleisti savo kūrybiškumą, gali klestėti bei kartu su kitais savo valstybėje kurti pasitikėjimo visuomenę.

Atviros visuomenės veikimas neįsivaizduojamas be lygių galimybių naudotis visomis jos nariams prieinamomis teisėmis ir laisvėmis. Lygias galimybes suprantame kaip lygybę prieš įstatymą, teisinę sistemą, kurioje vienodai traktuojami visi visuomenės nariai, nepriklausomai nuo jų tautybės, rasės, ar kitų, nuo asmens pasirinkimų nepriklausančių bruožų. **Laisvė ir Teisingumas** Seimo rinkimuose gina bendražmogiškas vertybes, kartu nepamiršdama tiesos, moralės principų, puoselėdama tautiškumą ir tradicijas, gerbdama kitų tautų, gyvenančių Lietuvoje tradicijas ir kultūrą.

Geopolitiniai veiksniai reikšmingai keičia ir nacionalinės politikos prioritetus. **Laisvė ir Teisingumas** yra įsitikinusi, kad reikšmingi pokyčiai švietimo, kultūros, sveikatos apsaugos, socialinėje politikoje yra įmanomi tik esminiai sustiprinus Lietuvos Respublikos ir jos žmonių nepriklausomybę garantuojančios krašto gynybos ir saugumo politiką.

Saugumas ir krašto gynyba

Gynybos ir saugumo problemas matome kaip kompleksines, apimančias finansines, karines, organizacines, logistines ir kitas susijusias sritis. Pasisakome už ryžtingai padidintą finansavimą krašto apsaugos sistemai, būtinosios infrastruktūros kuo spartesnę plėtrą, išorinės Europos Sąjungos sienos stiprinimą, tiek stiprinant pasieniečių tarnybą, tiek ir pasitelkiant kariuomenės paramą.

Valstybė ir vietos savivaldybės turi veiksmingai plėtoti civilinės gynybos planus, diegti priemones, plėtoti būtinąją infrastruktūrą ir, svarbiausia, pasiekti kiekvieną savo miesto, miestelio ar kaimo gyventoją, suteikiant būtinąją informaciją apie jų teises, pareigas ir galimus veikimo modelius.

Kartu Lietuva jau šiandien turi ruoštis pokarinei Europos ateičiai. Būtina sukurti atitinkamas formas remti verslą, pasiryžusį atstatomiesiems darbams ir kitokiai veiklai Ukrainoje, būtina remti vietinę pramonę, galinčią veikti gynybinių ir kitų pokarinių interesų srityse. Su krašto gynyba susiję gamybiniai, infrastruktūriniai, logistiniai ir kiti projektai gali tapti katalizatoriais regioninio verslo plėtrai, darbo vietų regionuose kūrimui.

Kompleksinio sprendimo, suderinamo su tarptautinėmis žmogaus teisėmis, reikalauja migracijos problemos. Kompleksiškai vienu metu stiprinamas, modernizuojamas fizinis barjeras turi būti siejamas su motyvacinė integracijos politika, kvalifikuotų darbuotojų pritraukimu.

Kasdieninėje veikloje gyventojus labiausiai jaudina įprastinės viešosios tvarkos užtikrinimas. Valstybė turėtų skirti padidintą dėmesį policijos, ugniagesių gelbėtojų veiklos materialiniam aprūpinimui, pareigūnų ir tarnautojų motyvacijai, socialinėms garantijoms. Kelių eismo saugumo didinimui, viešųjų erdvių apsaugai būtina plėsti stebėjimo sistemų diegimą.

Visuomenė labai brangina savo teisingumo pojūtį. Todėl teisingumą užtikrinančių teisėjų, prokurorų, pareigūnų motyvacija turi atitikti šį visuomenės lūkestį.

Sveikata

Sveikatos apsaugos sistemos sąranga turi užtikrinti Lietuvos žmonių pasitikėjimą šia sistema. Laisvė ir Teisingumas sveikatos apsaugos srityje remiasi paciento prioritetu. Paslaugų pasiekiamumas ir kokybė, eilių trumpinimas, pacientų pavežėjimo regionuose sistema yra pagrindiniai mūsų kriterijai. Tai siektina išsprendus paslaugas teikiančio įstaigų tinklo klausimus, įgyvendinant susitarimus dėl medicinos personalo motyvavimo sistemos.

Pacientas, medikas, infrastruktūra, prevencija – yra esminiai šios sąrangos aspektai. Sveikatos apsaugos politika turi būti peržiūrėta per paciento pirmenybės prizmę. Paciento patekimo pas šeimos gydytoją, pas konsultuojančius specialistus, planinei hospitalizacijai laikas turi būti sutrumpintas iki minimumo. Gydomo įstaigose būtina pertvarkyti hospitalizacijos sąlygas, pagerinti ligonių maitinimą.

Paciento naudai ir gydytojo darbo palengvinimui turi būti ryžtingai mažinama administracinė našta gydytojams. Didžioji pacientui skirto laiko dalis turi būti skirta mediko bendravimui su pacientu bei apžiūrai, o ne dokumentų pildymui.

Savivaldybėms būtų tikslinga, įvertinus situaciją ir perspektyvą, įsteigti tikslines stipendijas medicinos studijų studentams, kurie po studijų baigimo darbuotųsi tos savivaldybės gydymo įstaigoje. Savivaldybės turėtų imtis intensyvesnių motyvavimo priemonių, kad šie ir kiti specialistai neišvyktų.

Pasisakome už priemones, skatinančias sveiką gyvenimo būdą, žalingų įpročių ir susirgimų prevenciją. Siūlysimė daugiau specialių programų vaikų ir pagyvenusių žmonių sveikatos priežiūrai. Akcentuojame pasirengimą galimiems epidemijų proveržiams. Turi būti suaktyvinta sunkiausių ligų ankstyvoji diagnostika ir prevencija.

Vaistų prieinamumo politika turi remtis pacientų poreikiais, gydytojų kompetencija, o ne dirbtiniais ribojimais. Vaistų kompensavimo politika turi būti pertvarkyta paciento labui. Kompensuojami turi būti visi tam skirti vaistai, pirkėjui sumokant skirtumą tarp pigiausio ir norimo įsigyti preparato. Mažinant krūvį poliklinikoms ir kitoms gydymo įstaigoms, suteiksime daugiau teisių farmacininkams teikti smulkias medicinos paslaugas, tokias kaip skiepijimas, injekcijos ir kita.

Pandemija pagilino ir taip akivaizdžius trūkumus slaugos ir globos įstaigų sistemoje. Turi būti skirta keleriopai daugiau dėmesio ir lėšų slaugos ir globos institucijų pagyvenusiems ir neįgaliems žmonėms steigimui bei aptarnavimo kokybės gerinimui, įvedama žymiai griežtesnė šių įstaigų veiklos kontrolė. Slaugos ir globos įstaigos turi būti sujungtos ir stiprinamos.

Būtina regioninių ligoninių pritaikymo tam tikroms, joms būdingoms paslaugoms bei aukštesniam šių paslaugų pasiekiamumui peržiūra.

Remiame ambicingą sporto finansavimo programą, kaip esminę priemonę visuomenės sveikatinimui. Valstybė ir savivaldybės turi reikšmingai prisidėti kuriant ir gerinant sporto infrastruktūrą, diegiant galimybes sportui visiems. Sistemingai didinsime visuomenės supratimą, kad fizinis aktyvumas, sportavimas yra darnios asmenybės prielaida ir visuotinė vertybė. Remsime aukšto meistriškumo sportą.

Pandemija akivaizdžiai pademonstravo, jog yra būtina Europos Sąjungos bendroji sveikatos politika.

Švietimas

Asmenybės tinkamas ugdymas yra pagrindinė prielaida tolesniam Lietuvos valstybės ir visuomenės klestėjimui. **Laisvė ir Teisingumas** yra įsitikinusi, kad valstybės ir asmens konkurencingumą šiandieniniame itin sparčiai kintančiame pasaulyje lemia darni, įtrauki, pozityviai orientuota ugdymo sistema.

Tačiau pastaruoju metu Lietuvos švietimo sistema yra nuolatinių pokyčių, reformų kelyje. Nors reformų tikslai yra aukšti, tačiau pasiekimai visuomenės ir pedagogų bendruomenės yra giežtai kritikuojami.

Laisvė ir Teisingumas yra įsitikinusi, kad švietimo sistema duoda rezultatus tik tada, kai ji yra stabili. Todėl reformoms pasiruošti būtinas ilgalaikis periodas, aktyvus suinteresuotų pusių dalyvavimas, palaipsninis diegimas ir kompleksiškas pasiruošimas, apimantis ugdymo įstaigų tinklą, programas, mokymo priemonės, pedagogų ir kitų švietimo darbuotojų mokymus, tinkamą finansavimą bei infrastruktūrą.

Šalia to turi būti parengta, švietimo bendruomenėje aptarta motyvacinių priemonių visuma. Mokytojo prestižo stiprinimas turi būti paremtas ne tik adekvačiu atlyginimu, kuris turėtų viršyti bent pusantro VMDU, bet ir kitomis motyvacijos priemonėmis, sąlygų tobulėti sudarymu, darbo krūvio, mokinių skaičiaus klasėse, administracinės naštos mažinimu.

Studijų ir mokslo tiriamųjų darbų finansavimas turi tapti prioritetas. Universitetai, išlaikydami akademinės autonomijos principą, turėtų ryžtingai siekti aukštos studijų kokybės. Pirmosios pakopos studijos visiems gero mokymosi kriterijus tenkinantiems asmenims – nemokamos. Kolegijos turi tapti tiltu greitesniam asmenų patekimui į darbo rinką, reikalaujančią tiek aukštojo išsilavinimo, tiek ir praktinių įgūdžių.

Būtina stiprinti profesinio mokymo grandį, suaugusiųjų švietimą, remti viso gyvenimo mokymąsi. Būtina stiprinti neformalaus švietimo grandį, ypač regionuose.

Aktyviai remsime švietimo ir kultūros sektorių bendradarbiavimą. Kiekvienas mūsų esame veikiami emocinės aplinkos, dvasinės savijautos, kultūros reiškinių, pagarbos žmogaus teisėms, galimybių raiškai, socialinės integracijos poreikio. Čia ypač išryškėja kultūros vaidmuo.

Kultūra

Kultūros sektoriaus finansavimas turi būti ambicingas ir adekvatus augantiems visuomenės poreikiams. Pasitelksime tikslinio finansavimo, plataus dalyvavimo programų instrumentus, didinsime paramą savivaldybių kultūros įstaigoms. Kultūra turi turėti galimybę persikelti platesnes, netradicines, taip pat ir viešąsias, erdves. Platesnei kultūros reiškinių, įvykių sklaidai bei dalyvavimui būtina plačiau pasitelkti elektroninės erdvės galimybes.

Šiandien svarbiausia yra užtikrinti reikšmingą kultūros indėlį kuriant darnią Lietuvos ateities visuomenę, orų nacionalinį ir europietiško tapatumą, socialinę ir ekonominę gyventojų gerovę, tarptautinį Lietuvos prestižą bei konkurencingumą.

Dėsime žymiai didesnes pastangas didinti kultūros tarptautiškumą, skatinti tarptautinę tinklaveiką, prisidėti prie Lietuvos įvaizdžio kūrimo, kultūros eksporto augimo ir tarpkultūrinio dialogo stiprinimo. Priimsime naują Lietuvos kultūros politikos strategiją. Jos pagrindu bus įgyvendinama pažangi, progresyvi, subalansuota, integrali, užtikrinanti pamatines žmogaus teises, orientuota į kūrybingos, laisvos, harmoningos, dvasiškai ir fiziškai stiprios, pozityvių

nuostatų asmenybės ugdymą, kurianti pridėtinę vertę įvairiose visuomenės gyvenimo srityse, teikianti kokybiškas paslaugas kultūros politika.

Aplinka

Laisvė ir Teisingumas aplinkos politiką pirmiausiai sieja su visuomenės pilietiškumu ir jautrumu aplinkai paveikiems procesams. Urbanistinių procesų poveikis, jų derinimas su želdinių išsaugojimo, žaliųjų erdvių išlaikymo, judumo diversifikavimo politika yra esminis tvarios ir harmoningos aplinkos kūrimo veiksnys.

Visuomenę jaudina nevykę vienos ar kitos srities dirbtinio išskyrimo projektai – gatvių siaurinimas, nešienautų pievų miestuose auginimas, dirbtinis greit nunykstančių augalų sodinimas ir nepriežiūra netinkamose vietose. Visuomenė linkusi palaikyti senųjų želdinių išsaugojimą, jų pritaikymą naujai susikuriantiems poreikiams, naujai, tačiau tvariai aplinkai. Todėl sieksime, kad tiek regionuose, tiek miestuose švari ir tvari aplinka taptų esmine prielaida žmogaus efektyviai veiklai, poilsiui ir ugdymui.

Didžiausią dėmesį kreipsime visokeriopam taršos mažinimui, išmetamų teršalų kontrolei transporte ir žemės ūkyje, skatinsime namų ūkius persitvarkyti į mažiau teršiančių technologijų naudojimą. Skatinsime platų naujos kartos transporto priemonių bei būtinos infrastruktūros įsigijimą ir diegimą. Pramonės ir komunalinės įmonės bus skatinamos atsakingai tvarkyti teršiančias nuotekas. Gyventojams pasiūlysime kofinansavimo mechanizmus. Tuo pačiu prisidėsime prie kovos su klimato kaita.

Gyvenamosios aplinkos kokybę esminiai lemia susisiekimo infrastruktūra. Spartinsime magistralių modernizavimą, transporto mazgų įrengimą. Užbaigsime žvyrkelių asfaltavimą. Didinsime Lietuvos pasiekiamumą oro, geležinkelių transportu, skatinsime skrydžių plėtrą. Suderinamai su galimais valstybės paramos principais skirsime skrydžių Lietuvai itin svarbiomis kryptimis papildomą skatinamąjį finansavimą. Spartinsime *Rail Baltica* ir *Via Baltica* projektų įgyvendinimą.

Ekonomikos veikla

Verslumas ir investicijos yra tiesioginė prielaida darbo vietų kūrimui. Ribojimai ir draudimai neveikia, pasisakome už paskatų ir motyvavimo politiką. Darbo santykiai turi būti motyvuojantys dirbti, stiprinantys darbuotojo saugumą, kartu skatinantys kurti gerai apmokamas darbo vietas. Atliksime tam būtinus Darbo kodekso pakeitimus.

Pakeisime Viešųjų pirkimų įstatymą, kad procedūrų terminai taptų trumpesni. **Laisvė ir Teisingumas** sieks, kad valstybė atsisakytų pirkti prekes ir paslaugas iš tiekėjų, kurie moka tik minimalų atlyginimą darbuotojams.

Plėtosime jaunimo pirmojo įsidarbinimo rėmimo programą. Skatinsime ir sudarysime prielaidas, kad vyresnio amžiaus darbuotojai liktų darbo rinkoje. Įvesime tryliktąją pensiją,

kurios dydis priklausytų nuo darbo stažo. Sieksime sudaryti tinkamas sąlygas mokymuisi visą gyvenimą, profesiniam tobulėjimui bei persikvalifikavimui.

Laisvė ir Teisingumas pasisako už principingą, tačiau lanksčią mokesčių politiką. Mokesčių dydis turėtų priklausyti nuo pajamų dydžio, o ne nuo pajamų rūšies. Siektina, kad visais vienodais atvejais mokesčiai taip pat būtų vienodi. Tačiau, įvertinus specifiką bei aplinkybes, galima būtų siekti susitarimų dėl sektorinių mokestinių lengvatų procentine apimtimi ar laikotarpiais. Reinvestuojamas pelnas neapmokestinamas.

Savarankiškai dirbantys asmenys sudaro vis labiau pastebimą dirbančiosios visuomenės dalį. Sukursime jiems palankią mokestinę ir socialinę aplinką.

Stiprinsime ekonominę diplomatiją. Radikaliai suaktyvinsime eksporto rinkų paiešką ir diplomatinę pagalbą siekiant susitarimų dėl prekybinių santykių su kitomis valstybėmis.

Kaimas ir žemės ūkis

Modernus žemės ūkis gyventojus aprūpina kokybiškais lietuviškais maisto produktais, pramonę žaliavomis, eksportuoja aukštos pridėtinės vertės žemės ūkio produkciją, o aplinką tausojančio ekologinio ūkininkavimo ir žaliosios energetikos plėtra užtikrina ES klimato kaitos rodiklių pasiekiamumą. Kaimo žmonės turi būti aprūpinami gerai apmokamu darbu ir moderniomis gyvenimo ir buities sąlygomis su vis lengviau prieinama šiuolaikine socialine ir ekonomine infrastruktūra.

Lietuvos žemės ūkio politikos pagrindinė kryptis – intensyvi ir inovatyvi plėtra. Pritariame kryptiškai plėtoti gyvulininkystę ir gilesnę žemės ūkio produkcijos perdirbimą, kad efektyviau pereiti nuo pirminių žemės ūkio produktų prie aukštesnės pridėtinės vertės produkcijos eksporto. Remiame trumpųjų maisto tiekimo grandinių: iš ūkininko – vartotojui platesnį diegimą.

Diegsime kompleksines ekonomines, socialines priemones, skatinančias gyventojus rinktis kaimiškose teritorijose savo gyvenamąją vietą, steigti verslus, užsiimti kultūros, švietimo veikla. Remsime kaimo bendruomenių veiklą.

Socialinis jautrumas

Sparčiai kintant ekonominei, socialinei ir technologinei aplinkai itin aktualus tampa žmonių su negalia įtraukties į visuomenę klausimas. Žmonių su negalia padėties klausimą matome kaip žmogaus teisių ir lygių galimybių įgyvendinimo sritį: žmogus su negalia turi turėti teisę ir jam turi būti sudarytos visos galimybės ir suteikta atitinkama pagalba lygiai su kitais gyventi, dirbti, kurti bendruomenėje.

Pasisakome už infrastruktūros, transporto ir informacinės aplinkos prieinamumą ir jos atitikimą universalaus dizaino principams, visų viešųjų paslaugų žmonėms su negalia spartesnę

plėtrą ir prieinamumo didinimą, ypač užtikrinant transporto, sveikatos priežiūros, švietimo bei socialinių paslaugų plėtrą ir prieinamumą.

Ypatingą dėmesį būtina skirti žmonių su negalia įtraukimui į ugdymą, užimtumą atviroje darbo rinkoje, pagalbą šeimoms auginančioms vaikus su negalia ar prižiūrinčioms sunkios sveikatos būklės asmenis bei pajamų nelygybės klausimui. Siūlysimė kompleksines priemones, motyvuojančias tiek darbdavius, tiek pačius žmones su negalia įsitraukti į darbo rinką.

Laisvė ir Teisingumas yra įsitikinusi, kad klestintys regionai yra esminė Lietuvos išsaugojimo sąlyga. Socialinės atskirties mažinimui tarp regionų ir regionų viduje siūlysimė aktyvias darbo rinkos paramos priemones, paskatas investicijoms į regionus.

Siūlysimė naują būsto plėtros, nuomos, įsigijimo regionuose politiką, šeimų rėmimą, patrauklias specialistų pritraukimo, motyvavimo įsikurti regionuose schemas, skatinsimė verslą kurti darbo vietas regionuose, suteikiant vietos savivaldai finansinius ir ekonominius instrumentus. Didelį vaidmenį skirsimė naujai regioninei politikai. Siūlysimė regioninės renkamos savivaldos modelį.

Pasiūlysimė valstybinio (municipalinio) būsto, kuris pakeistų nepatrauklų socialinį būstą, statybos ir nuomos programą.

Referendumas dėl daugybinės pilietybės įteisinimo

Laisvė ir Teisingumas nuosekliai pasisako už daugybinės pilietybės įteisinimą.

Lietuva savo atkurtos Nepriklausomybės istorijoje turėjo 13 referendumų. Kitais metais laukia dar vienas – Pilietybės referendumas. Šis referendumas yra sietinas su milijono mūsų tautiečių interesu turėti galimybę išsaugoti Lietuvos Respublikos pilietybę, įgijus ir kitos šalies pilietybę.

Neturime jokios moralinės teisės atsisakyti žmonių, emigravusių po 1990 metų kovo 11 dienos ir negalinčių turėti dvigubos pilietybės, bet vis dar norinčių išlaikyti savo ryšį su Lietuva. Ypač, kai kalbame apie gyvenančius Europos Sąjungos ir NATO valstybėse.

Emigrantai ir šiandien yra giliai integravęsi į Lietuvos finansinę ir socialinę sistemą – daugiau nei milijardas eurų pinigėmis perlaidomis kasmet pasiekia jų artimuosius Lietuvoje, tos perlaidos tampa didele parama Lietuvoje likusiems tėvams ir seneliams. Taip pat investuojama perkant butus, steigiant naujus verslus bei kuriant darbo vietas Lietuvoje.

Dauguma emigravusiųjų, jei neatimsime teisės išsaugoti pilietybę, grįš į Lietuvą ir atsiveš europines pensijas. Tai bus milžiniška pagalba „Sodros“ sistemai.

Laisvė ir Teisingumas kviečia visus paremti Pilietybės referendumo teiginį:

Lietuvai reikia piliečių, o tuštėjantiems miestams ir regionams reikia gyventojų!

Priimkime šį iššūkį, kad kitų metų gegužės mėnesį vykiantį Pilietybės referendumą lydėtų sėkmė. Parodykime, kad esame pilietiškai subrendę ir tautiškai vieningi.

Privalomasis referendumas dėl daugybinės pilietybės įteisinimo vyks 2024 metų gegužės 12 d.

Mes visi esame Lietuva!

Mes visi esame Europa!